

General Instructions

Usama Majid

اسامہ مجید نام

LMSTD-3359

1. Give numbering to headings

2. Do not write lengthy paragraphs. Write medium sized paragraphs with headings.

3. There should be around 10-12 headings for 16 marks question.

4. Quote as many couplets as possible, but these should be error free

5. Start new question from fresh page.

6. Each answer should start with Introduction and end with Conclusion.

7. Give more weightage to expressedly asked parts of the question.

8. Change colour scheme for references to give them more visibility.

9. Manage time well.

10. Wide page borders are discouraged, should be reasonable.

بابا فرید کے اخلاقیات کا پیغام دینا

بابا فرید کا تعارف:

7. Give more weightage to expressedly asked parts of the question.

مسعود سی سے آپ جیسا سلسلے توں تعلق لکھو

8. Change colour scheme for references to give them more visibility.

9. Manage time well.

10. Wide page borders are discouraged, should be reasonable.

لوں دسیاں کہ آپ دی بیرونی نے دنیا نے نیک اعمال

کرنا ای انسانى زندہ اعلیٰ مقصد ہے۔ آپ نے

اپس کرے ای سٹاری کی سیادھی تعویف تے

اخلاقیات دی پائیزی تے دیکھی۔ آپ دا حلال

یاں پن شریف وچ آنے تے 5 توں 10 محرم الحرام

آپ دا عرس خوش و خوش حال صلیا باندا ہے۔

اخلاقیات دادرس:

یاما فرید سوراں نے ہر فردی
 دالت نے لوگاں دی مدھی لپتی ویلور تہ اوہناں
 لوں دین ول لراغب کرن اپنی تعلیمات دتیاں
 آپ خودی فقیر آدمی سن نے عوام لوں وی
 اچھا اخلاقیات تے عمل پیرا کرے اوہناں دی آخرت
 سوراں لٹی کم کیتا۔

جنگل کم کرن دی تلقین

یاما فرید نے اپنی شاعری دی وجہ توں
 لوگاں لوں جنگل کم کرن دی تلقین کیتی۔ آپ نے اپنی
 شاعری دا رخ اس طرح مورتیا کہ لوگاں لوں
 آسان زبان وچ سمجھ آیاو کہ کیوں اچھا اخلاقیات
 اپنا تہ ایس دنیا تے آخرت ہی دیا وچ رب تعالیٰ
 دی فریت حاصل کیتی جا سکدی ہے۔ آپ نے لوگاں
 لوں تلقین دلایا کہ انسانی من اگرچہ ایڈا ایسا پیرا
 ا، جیہڑا باسار کھٹک باندا ہے پر ایہہ تہ ایس لوں
 سدھ داہ تے لکھنا ای بیلی ہے۔
 فرماندے نے

فرید من میدان کر ٹوئے بٹے لہ
 آئے کم نہ اوسی دوتی سنسی جواہ

عملانِ دلِ غور

ایسا فرید دی شاعری کیونکہ
 لقبوتے لوکان دی تجميعِ دل زیادہ مائل دایس
 لوں ایسا فریدے بار بار لوکان لوں اپنے عملانِ دل
 خور کن دی تلقین کیتی ہے۔ انسان بار بار اپنے
 دل خور کر داروے تے اپنا امتحان آپ لیندا لیندا
 اے کہ اوہ کتھے کھڑیا اے تے خدای جبر اویدی
 درد آپ کردا کہ اوہ صحیح راہ تے راغب ہو جاوے۔
 ایسا فرید فرماتے ہیں:-

فرید جے تو عقل لطیف کا لے لیکو نہ لیلو
 اپنے گریباں وچ سر نیواں رکے ویکو

انتھو ایسا فرید لیوراں فرمایا اے کہ جے توں
 عقل رکھدا ایس تے کدی وی بھروسے کہ نہ کر کیونکہ
 بھروسے کم انسان کیتی دا سبب بندے نہیں تے انسان
 لوں رب توں دور دے نہیں۔ فرید اپنے کہ بار بار
 اپنے گریباں وچ جھانڈا رہا کہ توں کتھے وکھو
 تے نہیں کر ریا۔

سادہ زندگی گزارن دی تعلیمات

ایسا فرید نے لوکان لوں سادہ زندگی گزارن
 دی تلقین کیتی ایسا فرید دی اپنی زندگی دی

سادگی اور چشمہ سے آنے والوں نے لوہان لوہی
 ایسے ہی تعلیمات دیتا ہے کہ سادہ زندگی گزارنے
 والے ایسے ہی تھے اعلیٰ دنیا و جگہ کا خیال نہیں
 نے جیسے لوگ ایسے زندگی و جگہ میں نہیں کرے
 ہیں اور یہاں لوگ اعلیٰ زندگی و جگہ کو تعلیمات
 نہیں پسندتے ہیں۔
 فرماتے ہیں

فرید! روٹی پوری کاٹھوری لاؤں پوری معلوم
 لاجپنٹاں کھادی جو پوری پھرے میں گے دکھ

یعنی کہ جو لوگ ایسے دنیا و جگہ کو نہیں کرے
 دی جائے گی جیسا کہ دل دھیاں رکھتے ہیں اور
 فرما اعلیٰ دنیا و جگہ کو نہیں پسندتے ہیں۔

دنیا ان گناہوں کا سودا

بنا فریو دے مطابق دنیا اور اس کے گناہ
 کا سودا کرنے کا خیال صرف اہل ایسے جیسے اچھے
 اخلاقیات والے ایسے عارفی زندگی لوگ ہے کہ
 پیدا ہے۔ دنیا کی زندگی والوں کے عقائد
 اچھے نہیں ایسے لوگ کا خیال ہے ایسے جو
 نہ اے۔ دے سے لے کر احوال دے مطابق ایسے
 لوگوں کو گزارنے کے لئے نہیں جانتے ہیں۔ اور یہاں
 ناں باقی دنیا کے لوگ ہی کوشش نہیں کرتے

خدا ہی۔
 فرمائے ہیں
 کہ کوئی فنڈپ کارڈیاں اسرار بند بھی گئے
 کر ڈا سوڈا کر گئے تو رہیں آہے نے

جو کوئی وی ایس دنیا تو باریا ہے اوہ
 خالی ہو جا ریا ہے۔ دنیا ایک عارفی ہے اے دور
 لہذا ایہم یعنی کہ لہذا کہ اوہ دنیا تو کج نہیں ہے
 کہ جانا کہ فراویدا اطلاق وی لہذا بیوہ نانا ہے
 خدا نے بسندیدہ بندیاں وچوں میں خاندان

سب داد کو سا عجا

بایا خریدنے بندیاں دی زندگیوں توں
 ایہم جانیا کہ سب داد کو ایک جیسا ہے۔ سارے
 انسان برابر نے اس توں سب توں دگر جی آک
 طرح دے ہی ملے ہیں۔ بدوں انسان ایہم جان
 لہذا ہے کہ میں فلا ای ہیں اس دنیا دگھی بلکہ
 باقی لوگ وی جی جی طرح کسی نہ کسی پر بیٹھتی طرح
 مبتلائے نے اوہیہ وچ انسانی ترقی نے انسانیت
 داد کو مکان لئی جذبات اچھو دے ہیں اوہ ایہم
 جان لہذا ہے کہ جے من کوئی دگر لگے تے اوہ پریشانی
 دباعت بندا ہے اسی طرح باقی وی انسان نہیں

تو کہ دگر در در وچ عبتلا ہو سکتے ہیں۔
 فرماتے ہیں
 ۷ فریڈا میں جانیا دلور فریڈا لورن دلور سمجھا اے جد
 اچے چڑھے دیلہیا گمراہا اگ

خبروں بند سماج اول چھاتی پائیا اے تے
 اوسوں پتا چلدا اے کہ باقی لوکان لورن وی دگر
 ہیں صرف اوہ کلائی نہیں۔

مندی گل

بابا فریڈا اسی تعلیمات دی بدولت لوکان
 لورن اخلاقیات دا عمل دتا۔ آپ دے در وچ چونکہ
 اتنی معاشی ترقی تے تعلیم عام نہیں سن۔ آپ نے
 سادانے زور دار آواز نال لوکان لورن سہ پاسے
 نال اتنی کوششیاں کیتیاں تے آپ وی اوس نے
 پورا کوشش پورا کیوئے۔ آپ دی تعلیمات اج دی ایک
 وڈے درجے تے پنجاب وچ رائج نہیں تے بسند کشیاں
 بانڈیاں ہیں۔

سوال نمبر - 03
 فنیر نیازی دی اسلوب تے موضوع
 دے حوالے نال دگھری شاعری

فنیر نیازی پوراں دا تعارف

فیر فنیر نیازی دی شاعری آپ دے
 دگھری انداز بیان دی وجہ توں کافی مشہور
 اے آپ دا اقل ناں پورا جو سی تے آپ تے
 مختلف موضوعات توں پنجابی زبان وچ مفاد
 لکھیا جیساں وچ خود پسندی (Narcissism) تے
 لے موضوع شاعری (Absurdism) وغیرہ شامل ہن۔
 آپ دی شاعری دے موضوعات وچ عشق معشوقی
 دارنگی ملدا اے۔

آپ دی شاعری ول نظر

دنیا دی برائیاں دا ذکر

فنیر نیازی پوراں تے اپنی شاعری
 وچ دنیا وچ لیون والیاں برائیاں ول ذکر لکھیا
 اے۔ دنیا وچ ہر قسم دے جنگ تے منہ لوگ ہن۔
 لکھ لوگ صرف دو جیاں توں نقصان پہچان
 دے دے لیون لکھن۔ ایسے لوگ زمانے توں اک

ایسی جگہ بنا دیندے ہیں جیڑی رسین دے قابل نہیں
رہندی۔

آگہدے میں

۷ وریدے میں وچ ٹریا جاواں رات سہنتای کمال
اپنے ای پر چھاوہیں کولوں دل نوں ٹڈا اوزواں

کالی رات دا اندھرا راج مچاواں نہ ڈرافے
پر برے لوکاں دا خوف ایسین اندھیرے نوں تزید
و دھار بند اے۔ انسان واسطے رات نوں کسی
جگہ نے جانا یا سفر کرنا مشکل کر دیندا اے۔
اک بھر جگہ آگہدے میں

۷ گھر دیاں کندھاں اتے دس چھٹاں لال بھوار دیاں
ادھی رات ہو پے کوہکن ٹڈینا چیکاں بار دیاں

ایس جگہ وی نشان نے زبانی لہریاں
ول اشارہ کنیا اے کہ گھراں دیاں دنیواں اتے
نوں دے نشان میں نے رات نوں بیون آگے
سراٹم، جو دیاں، ٹڈ کنیاں ول اشارہ ۱۰ اے۔

شوخنی دا انداز

میر نیازی اوہ شاعر نے جیہناں دی شاعری
وچ شوخنی دا حفر کثرت سال پایا جاندا اے۔ اوہ جوکم

داد کر کے پیش اور سوج سوجی دا لفظ نظر آندا۔
 سبوں آ لہوے ہیں۔

ع
 ادھ زیری سیاوہ امرت سی سب الفت جا پینا
 یعنی کہ جو کچھ ہوی بیو گیا جاوہل سینوں
 زیری امرت سینا پیا حسین او سینوں کزرت نال پیا گیا

بے موضوعاتی شاعری (Absurdism)

آپ ادھ شاعر نیں جیہناں پنجاہی وچ
 Absurdism نوں متعارف کروایا۔ ایہہ شاعری دا
 ایسا رخ تہ قسم اے جہا کوئی فہم نہیں ہوندا
 تہ عمومی طور تہ مزاح و اسٹیل لکھی جاندی اے۔

ادم
 ع کوئی انسان سن یا جانور سن
 روٹیاں لہائی جاندے سن
 رولا پائی جاندے سن

خود پسندی دا عہر (Narcissism)

اکثر شاعر اپنی شاعری وچ ایس
 چیز دا استعمال کرے اپنی قوت نوں وکھاندے سن
 ہرگز نیازی ہونداں پنجاہی وچ ایس دا عمل کرے
 اید اللہ مقام قائم رڈتا اے۔

آکھن بیں :-

چاواں جے تے بندوی کردیا
 حین ایہہ تمناں دنیا دا
 پنو دا اک اشارہ کرے
 لکھو لوواں پاسا دنیا دا
 لبر میں تے تلے انت نہیں دیکھیا
 بیوں دے ڈونگے رازاں دا

سر تیزی بیوں نار سزم نوں بھائی
 وج استعمال کرے اینا اک اللہ مقام کرنا اے جو
 ایہاں دی ایچی ستاری دی بھجان اے

وارث شاہ دی منت

تساں نے وارث شاہ کو لوں اک لوں
 منت کردی اے۔ اگرچہ وارث شاہ جہاں وج جاہیا
 لہراوہ تے اوہی لہری لہری لوکاں دے دلاں وج زندہ
 اے تے سر تیزی بیوں دی ایس گل نوں مزید
 اتے چلیا اے۔

آکھیاں وارث شاہ نوں

کتے جہاں وج بول
 اج کتاب عشق دا
 کوئی اگلا وزفا بھول

مکدی حل

میر سبازی بیودان دی شاعری اپنی
 ایک الگ ہی ن رکھدی ہے۔ لہذا ان کے مختلف
 شاعری دیاں قسماں اپنی شاعری وچ لیا کہ اک
 الگ معیار قائم کر دتا ہے جو کہ پورا اپنی زبان تے ادب
 واسطے فخر دی گل ہے۔ آپ دا اک بیور مشہور زمانہ
 شعر جو کہ سوشل فیڈرادی سہولت پورا مشہور ہو گیا
 ہے جو ادب وچ رد و بدل دی کردنی گئی اپنی اصل
 حالت وچ پیش ہے۔

کچھ اوچ دی لالیواں اوکھیاں سن
 کچھ بل وچ کھدا طوق وی سی
 کچھ شیر دے لوک وی ظالم سن
 کچھ سینوں مرن دا شرق وی سی

سوال نمبر - 08

وارث شاہ دی پیرتے پنجاب دا انسا ٹیکو پیدیا۔

وارث شاہ پوراں دا تعارف

وارث شاہ 1757ء وچ پندھ چند پالہ وچ
 پیدیا پورے آپ دی وچ شہرت پیرتے اے۔ کیونکہ
 ایتھے ایس قدر کمال لکھی گئی اے کہ ایس نے پنجاب
 دی محل و عیاسی کردتی اے۔ ایس توں پنجاب دا
 انسا ٹیکو پیدیا کینا عطا نہ ہو وے گا۔ آپ توں
 پہلاں وی پیرتے پنجاب دی شاعر کوشش کریکے
 پیرتیاں دی لکھی گئی پیراج وی زندہ اے۔

پیر: پنجاب دا انسا ٹیکو پیدیا

شاہد حسین صاحب دا نظریہ
 شاہد حسین صاحب پیر دی تعریف کردے
 پورے فرماندے ہیں کہ "خدا نہ کرے تے پنجاب اپنی
 افضل شکل کسی وچ توں کھودے تے پیر توں استعمال
 کرے پنجاب دی شکل دوبارہ اوساری دا سگری اے
 جیڑی افضل شکل سی۔"

پنجاب دی ریٹل ہینٹل

وارث شاہ پوراں نے بیروچ پنجاب
دی ریٹل ہینٹل دا خوبی نڈر لکھیا اے۔ ایس لوں پنجاب
دی اصل ہینٹل نال لوڑ دنا اے۔
گرمائے میں

چڑی چوہی نالے باں ٹرے پاندی
پٹیاں ددھ وچ مدھانیاں نی

پنجاب دی صحیح صحیح دی زندگی، چڑیاں دا
درختان اے چولہاتے سویرے سویرے جاواں دا
اٹوگے ویڑے وچ بھمنا نشتے وچ لسی بنانا۔ ایہہ
پنجاب دی صحیح سویرے دی اصل تصویر اے چڑی
بیروچ وچ لکھی گئی اے۔

پنجاب دی معاشی زندگی

صحیح دے چولہاتے صورت فنڈر لوں لکھی پنجاب
دے لوک اپنے گھاس کا جاں ول ٹرے بانڈے میں۔ مرد
حقارت اپنے گھم لئی لکھتیاں دا رخ ٹرے میں نے سوہیل
دھپ وچ چر تہ 01 کے ایسا گودا کپڑا میں دا
کم کر دیاں میں۔

۷ کلا و بار دے وچ جہان بیویا
جرخے ڈانڈیاں اٹھوسوا بنیاں نئی

پنجاب نئے بابا فریدی یاد

پنجاب دا ڈاکٹر لیو وے نے اس دے بابا لیاں
نے بزرگان دا ڈاکٹر لیو وے جیمنان دی بدولت
اس علاقے دی شاہن فاعم اے ایہہ لیو وے اجنگا
نہیں لگدا۔ پیر وچ وارث شاہ لکھن بابا فرید
نئی وی بھول پین لیتے نہ۔
فرماندہ پین

۷ ~~لیخ شکر نے آن مقام لیتا~~
~~دکھو درد پنجاب دا دور پہنچی~~

پنجاب دیاں سبھیاں رنٹاں

وارث شاہ نے فریدی بدولت پنجاب
دے پیر تلو دی عکاسی کردتی اے۔ پنجاب دے ماحول
کاروبار دے پین پین لکھن لکھن دے لوکاں دے
دنیات، نیالات تے طور طریقے وی دس دتے پین۔
پنجاب دیاں رنٹاں دا ڈاکٹر لیو وے اکھ
پین۔

Date: / /

۷ اک شہر ہزاروں گل کھنڈے
جسے راغجیاں رنگ چلیااے

کئی پنجاب دیاں خورتاں نے محبوب تے
محبوب دے پیار لوں ایس طرح لیرا لکھدی
کہاں لکھی طرح لیرویااے۔

۷ لے وے راغجیاواہ میں لاٹھلی
برہوس مچیں گل بے بس بیوٹی

پیرداکمال

پیرداکمال ایسے وہ کہ ایس پنجاب دی
زندگی تے تاریخ لوں ہمیشہ لئی امر کردتااے۔ احمد
راہی صاحب پیردی تعریف کردے یوں آکھدے
نیں۔

۷ وارث شاہ بندھیالے والے کیسی پیربنانی
احمد راہی کیسے اس جیسی اقل میں نہ آئی

سید انشا اللہ خان انشا پیردی تعریف وچ
آکھدے نہیں۔

۷ کہانی اک جو سنائی پیرراکھ کی
تو ایل درد کو پنجابیوں نے لوٹ لیا

سوال نمبر 06 مواظف نوشتہ گنج بخش

تعارف

مواظف صاحب صفتی 'صفت' کے نہیں - نوشتہ
گنج بخش پوراں لوکاں دی اصلاح واسطے جو
لکھیاں کتیاں تیں اوس مجموعہ دانان مواظف
نوشتہ گنج بخش آہ آپ دی کتاب وچ کاسیادی
لکھیاں تیں۔ آپ دا تعلق خقبیل بھالیہ، ضلع
منڈی بہاؤ الدین (پرانہ ضلع گجرات) توں اے۔ اہل
مجموعہ وی اوس دور دے لوکاں وچ سے لکھیا گیا سی

فکری فنی خوبیاں

آپ دی تعلیمات اسی طرح آپ دی
خبر وچ بیان کتیاں گتیاں نے اچ لکھیاں تے
اوہ لوکاں نال مخاطب تیں۔

خطابت دارنگ

آپ دی تعلیمات بڑھیاں اچ
لکھیاں تے اوہ کسی خطے وچ لوکاں نال مخاطب تے
عوام توں اہل دل متوجہ تے بیان کر تے تیں تے
علم سکھارے تیں۔

» آکھیا بابا فرید نے، سنو سنگھوے بالو۔
بیر نوٹہ گنج بخش دی گل سنو۔«

2. لوکاں لئی نفیشتاں

آپ دی تعلیمات بنیادی طور تے تعلیمات
در مجموعہ ہے۔ آپ دی تحریر دے ۱۰ ایو اب میں تے پیر
اک کسی اک مخصوص پہلو تے نفیشتاں دیندا ہے۔

1. پہلا باب

پہلا باب وچ آپ نے اسلام دے
بنیادی پہلو دی تعلیم کیتی ہے۔ اس باب دے
تعلیمی پہلو مندرجہ ذیل میں۔

i. توحید

ii. فرشتیاں دا ذکر

iii. موسیٰ فرعون دا واقعہ

iv. انسان تے قر

2.2 دوسرا باب

دوسرے باب دے بنیادی پہلو انسانی
دل تے ایہدے وچ اچھن آئے جذبات میں

2.3 تیسرا باب

اپس باب فرج و بیباکی طور سے
لوگ ان لوگوں سے دور رہو اور ان کے لیے درج ذیل
موضوعات سے نصیحتیں ہیں

- i- نیک لوگوں کی محبت
- ii- بنیائے نال بیوں کے ظلم

2.4 چوتھا باب

اپنے دل سے فرج کو لے کر خوش پیوراں سے
نیک لوگوں کی اطاعت و ادب سے دنیا ہے۔

2.5 پانچواں باب

پانچواں باب انسان کی زندگی کے
بنیادی اہلکاروں اور نصیحتوں کے بارے میں ہے اور اسے
نصیحتیں ہیں۔ مثال کے طور پر جبریل، موسیٰ و سلیمان
پیغمبروں اور ان کے لوگوں کی نصیحتیں دینا ہے۔

2.6 چھٹا باب

چھٹا باب مقررہ درج ذیل تعلیمات سے

- i- توحید اور دوبارہ ذکر
- ii- جنگ کفر کی نصیحتیں

محمد الف ثانی "پیوراں دربار فرج آئین آئری ٹول
چھٹا باب اور اس کے بارے میں نصیحتیں اور اس کے بارے میں

گوشیاں قابلِ ذر نیس۔

3. اندازِ بیان

لوشم کج غمش لپوراں دا اندازِ بیان
سادہ اے جو عام لوکاں دی سمجھ وچ آجائے۔

3.1 عام ان پڑھ لوکاں واسطے بیان

آپ دا مجموعہ عام ان پڑھ لوکاں
واسطے اک خاص نعمت اے۔ کیونکہ اوس وقت
ایس علاقے دے لوک انے پڑھے لکھے نیس سن لپوراں
دا سادہ نے مدلل بیان اوہناں لوکاں واسطے فائدہ
مندگیت بیویا۔

3.2 چالیہ شہر دا لہندی لکھ لہی

آپ دے دور وچ چالیہ شہر دی زبان
تے اپدے وچ لہندی لہی لہیے دارند نظر آندا اے جو کہ
ایس علاقے دی پہچان اے۔

مندی گل

لوشم کج غمش دا خاص اندازِ بیان
نے مندی لہی جوہیاں سن۔ نشان نے اوس دور وچ
دروں آہنیا آہری لوکاں دے دلاں اتے لپوراں دا
سی، عام لوں سدھے راہ تے لے کے آئے آپ دے دور
عام ان پڑھ لوکاں واسطے کارآمد ثابت بیویا جو
کہ لپوراں دی لہندی لہی لہیے سادہ سن۔